

реалізацію відповідальності в суспільстві. Структура відповідальності поліцейських керівного сприяє їх прагненню зайняти вище місце на кар'єрній сходинці, а рядового складу – більш якісно виконувати повсякденні обов'язки.

Список використаних джерел

1. Філософський енциклопедичний словник. Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАНУ. Київ : Абрис, 2002. 752 с.
2. Шапарь В.Б. Словарь практического психолога. Харьков : Торсинг, 2005. 734.

Барко Вадим Іванович,

головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор психологічних наук, професор;

Барко Вадим Вадимович,

старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, кандидат педагогічних наук;

Остапович Володимир Петрович,

завідувач науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, старший дослідник

ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НАРЯДІВ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ І ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Відповідно до законодавства органи та підрозділи поліції охорони складаються з управлінь і відділів поліції охорони та підпорядкованих їм підрозділів (далі – ПП УПО). У складі управлінь для забезпечення охорони особливо важливих об'єктів та майна різних форм власності, організації пропускового та внутрішньооб'єктового режимів, публічної безпеки і порядку, контролю за несенням служби персоналом охорони – утворюються підрозділи поліції з охорони об'єктів і публічної безпеки. У своїй діяльності підрозділи охорони об'єктів і публічної безпеки (далі – НОПБ), керуються Конституцією України, законами України, указами Президента

України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами МВС, іншими актами законодавства.

Професія поліцейського наряду охорони об'єктів і публічної безпеки (НОПБ) висуває підвищені вимоги до *сенсорно-перцептивної сфери* особистості. Поліцейський повинен мати достатній рівень функціональної активності мозку, високу чутливість аналізаторів; розвинений вестибулярний апарат, добре орієнтуватися у просторі та часі. Відповідно до нормативних документів НПУ, показник омега-потенціалу поліцейського НОПБ має бути в інтервалі від 20 до 40 мВ, критична частота світлових мерехтінгів (КЧСМ) для правого ока має бути не нижче ніж 35 Гц та асиметрія не більше ніж 2,6 Гц, що свідчить про достатню лабільність нервової системи та чутливість зорового аналізатора.

Професійна діяльність поліцейського НОПБ пред'являє підвищені вимоги до рівня *психомоторних властивостей* працівника. Йому потрібно мати достатньо високу швидкість простої зорово-моторної реакції (ПЗМР) та реакції на рухомий об'єкт (РРО); високу точність і координованість рухів. Гранично допустима величина ПЗМР складає до 230 мс, середнє значення величини відхилень РРО не перевищує 50 мс (згідно з таблицею вимог до індивідуальних психофізіологічних особливостей, що визначають придатність до окремих видів службової діяльності поліцейських). Також поліцейському НОПБ необхідно володіти розвинутими *пізнавальними процесами*. Час виконання тесту Грюнбаума не повинен перевищувати 20 с, при цьому кількість помилок має бути не більше 2 (відповідно до нормативних документів НПУ).

Поліцейський НОПБ повинен мати хорошу оперативну і довготривалу *пам'ять*; високі показники зорової, слухової, рухової словесно-логічної та образної пам'яті.

Професія поліцейського НОПБ висуває певні вимоги до *загальних і спеціальних професійних здібностей* працівників. Дослідження усереднених показників рівня розвитку загальних здібностей за допомогою тесту Р. Амтхауера показало, що поліцейським властивий проміжний рівень вербального (середні значення коливаються в межах 10,8–11,5 сирих балів або 102–105 одиниць IQ) і вищий за середній рівень невербального (практичного) інтелекту (13,8 сирих балів або 112 одиниць IQ). Вивчення креативності (творчого потенціалу) поліцейських

показало, що їм також властивий середній рівень швидкості дивергентного мислення (усереднений показник становить 4,48 балів), а також оригінальності мислення (7,85).

Службова діяльність поліцейського НОПБ потребує від також певних *комунікативних здібностей*. Обстеження за допомогою тесту Лірі показало, що в усередненому профілі поліцейського домінують такі октанти: 1 (домінування) – 7,9 балів, 7 (товариськість, компромісність) – 7,6 балів, 8 (відповідальність) – 6,6 балів, 2 (незалежність, самостійність) – 6,2 балів. Невисокі показники зафіксовано за октантами 4 (ригідність, підозрлість) та 5 (покірність) – відповідно 3,15 та 4,15 балів. Отже, поліцейський повинен бути здатним переконувати, впливати на співрозмовника, реально оцінювати дії та вчинки інших, поєднувати ділові та особистісні контакти, привертати увагу і зацікавлювати людей, викликати в них почуття довіри; швидко встановлювати контакти з новими людьми.

Індивідуально-психологічні особливості. Поліцейський НОПБ повинен мати *сильний тип нервової системи*. Дослідження показало, що для поліцейських характерні декілька типів профілів за результатами виконання тепінг-тесту. Більша частина обстежених (50,0 %) демонструють середньо-сильний тип ВНД, четверта частина респондентів (25,0 %) мають середньо-слабкий тип ВНД, така ж частка працівників (25,0 %) демонструють профіль, характерний для сильної нервової системи. Осіб, з слабкою нервовою системою не виявлено. Більшість поліцейських мають високі (68,0 %) і середні (27,0 %) показники лабільності нервових процесів, лише 5,0 % працівників мають низьку лабільність.

Аналіз усередненого *мотиваційного профілю* поліцейського НОПБ показав, що поліцейським властиві прагнення (у порядку зменшення значущості): 1) високої заробітної плати та матеріальної винагороди, бажання мати роботу з гарним набором пільг та надбавок; 2) чіткого структурування роботи, наявності зворотного зв'язку та інформації, яка дозволяє оцінити результати роботи; 3) цікавої та суспільно-корисної праці; 4) завоювання визнання з боку інших людей, у тому, щоб цінували їх заслуги, досягнення та успіхи; 5) самостійності, автономності та самовдосконалення; 6) добрих умов праці та комфортного навколишнього середовища; 7) ставити для себе сміливі цілі та досягати їх, бути самовмотивованим;

Дослідження виявило, що поліцейським властивий досить високий рівень *самоактуалізації*. За опитувальником Джонса–Крендалла, усереднене значення рівня самоактуалізації поліцейських-водіїв становить 45,28 бали з 60 можливих, що є високим показником.

Характерологічні особливості. Аналіз усередненого профілю особистості поліцейського НОПБ на основі використання ІТО дозволяє охарактеризувати працівників як осіб зі стеничним типом реагування, активних, з високим рівнем домагань, з контрольованими емоційними реакціями. Узагальнення особистісного профілю дозволяє віднести тип профілю до лінійного, розташованого в межах від 3 до 6,7 балів. Провідними піками в профілі є шкали 1 – екстраверсія (6,77 балів); 8 – лабільність (5,35) і 2 – спонтанність (5,68), 4 – ригідність (5,57) що свідчить про стеничний тип реагування і переважання збудливих рис.

Узагальнений висновок. Успішне оволодіння професією поліцейського НОПБ та ефективність подальшої діяльності значною мірою залежать від ступеня сформованості головних *професійно важливих якостей*, що визначається такими ознаками (перераховані за рангом важливості): 1) сильний або середньо-сильний тип нервової системи, високий або середній рівень її лабільності; 2) високий або середній рівень загальних здібностей (вербального і невербального інтелекту); 3) високий рівень розвитку спеціальних професійних здібностей; 4) високий або середній рівень комунікативних здібностей; 5) високий рівень психомоторних властивостей (простої реакції та реакції на рухомий об'єкт); 6) високий рівень самоактуалізації та мотивації професійної діяльності; 7) сформованість характерологічних рис (спонтанність, сміливість, екстравертованість, сумлінність, упевненість, оптимізм, наполегливість, самоконтроль, адекватна самооцінка тощо); 8) сформованість емоційно-вольових якостей (здатність долати труднощі, брати на себе відповідальність, емоційна стійкість у стресових ситуаціях); 9) достатня чутливість аналізаторів (зорового, слухового, дотикового, нюхового); 10) достатній рівень розвитку пізнавальних процесів (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення).

Список використаних джерел

1. Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів: наказ від 07.07.2017 № 577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0989-17>.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41 (від 09.10.2015). СТ.379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 17 грудня 2015 року № 1583 «Про затвердження Порядку психофізіологічного обстеження кандидатів на службу в поліції та Порядку обстеження на предмет виявлення алкогольної, наркотичної та токсичної залежності кандидатів на службу в поліції», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12 січня 2016 року за № 37/28167.

4. Професіограми за основними видами поліцейської діяльності: наук.-практ.посіб. / В.П. Остапович, І.О. Дубова, В.І. Барко та інші; за заг. ред. проф. В.О. Криволапчува. Київ: ДНДІ МВС України; ФОП Кандиба Т.П., 2018. 244 с.

5. Cochraine R. E., Tett R., L. Vandecreek. Psychological Testing and the Selection of Police OfficersA National Survey. Criminal Justice and Behavior, 30(5):511–537 October 2003. <https://www.researchgate.net/publication/247743668>

6. Dunnette M. D., Borman W. C. Personnel Selection and Classification Systems. Annual Review of Psychology. 1979. Vol. 30, No. 1. P. 477–525. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.30.020179.002401>.

Бойко-Бузиль Юлія Юрївна,

заступник завідувача науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор психологічних наук, доцент

МОДЕЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО Й ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ КЕРІВНОЇ ЛАНКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Нині на етапі реформування Національної поліції України (далі – НПУ) своєї важливості набуває оновлення підходів до зміцнення кадрового потенціалу та психолого-правова асекурація (забезпечення) управлінської ланки. Розв’язання зазначеної проблеми запропоновано у площині професійного та особистісного становлення, системи діялісно-особистісного переходу фахівця на шляху до управлінсько-професійного акме, яке є кінцевою точкою переходу професійної діяльності в